

اظهار نظر کارشناسی درباره:
«طرح قانون حمایت و رسیدگی به تخلفات حوزه صوت و تصویر
فراگیر در فضای مجازی – فصل ششم و هفتم»

اکرم آقامحمدی

Doi: [10.22034/mrc.report.21357](https://doi.org/10.22034/mrc.report.21357)

چکیده

گزارش پیش‌رو به بررسی کارشناسی فصول ششم (نحوه رسیدگی به تخلفات) و هفتم (سایر مقررات) مواد (۱۲)، ۱۳، ۱۴ و ۱۵ «طرح قانون حمایت و رسیدگی به تخلفات حوزه صوت و تصویر فراگیر در فضای مجازی» می‌پردازد. بدیهی است که طراحی یک نظام رسیدگی به تخلفات حوزه صوت و تصویر فراگیر در فضای مجازی با هدف رسیدگی تخصصی به تخلفات رسانه‌ها توسط نهاد تنظیم‌گر به‌عنوان یک نظام دادرسی اداری در قالب یک مرجع شبه‌قضایی به مسائل این حوزه ضروری به‌نظر می‌رسد. این گزارش به‌عنوان یک راهبرد کارشناسی تلاش کرده تا با ارائه موارد نقص و ایراداتی که از دیدگاه پیشنهاددهندگان مغفول مانده به یک متن دقیق و کارشناسی منتهی شود.

۱. مقدمه و بیان مسئله

رسیدگی به تخلفات سکوه‌های (پلتفرم‌ها) صوت و تصویر فراگیر در فضای مجازی، مستلزم تمسک به سازوکارهای نظارتی و رسیدگی تخصصی، صنفی و حرفه‌ای در مراجع تخصصی است. بدیهی است که رسیدگی تخصصی، تسریع رسیدگی و قضازدایی از این تخلفات مستلزم آگاهی از ماهیت آنها، تدارک یک نظام دادرسی خاص متناسب با ماهیت خاص تخلفات این حوزه و همچنین حضور کارشناسان و دادرسان متخصص و آگاه به این حوزه است. از این‌رو، تشکیل هیئت‌های تخصصی رسیدگی در قالب هیئت بدوی و تجدیدنظر آن‌گونه که در متن طرح پیشنهادی ارائه شده، پاسخی کارآمد به این مسئله مهم به‌شمار می‌رود. این هیئت‌ها با برخورداری از سازوکار خاص و عضویت اعضای پیش‌بینی شده در طرح علاوه بر جلوگیری از برخورد سلیقه‌ای منجر به افزایش شفافیت، یکپارچه‌سازی روند رسیدگی و اقدامی مؤثر در راستای حمایت از حقوق عمومی به‌ویژه حقوق تولیدکنندگان محتوا و کاربران می‌شود. مضاف بر موارد فوق، تعریف یک نظام رسیدگی تخصصی در حوزه صوت و تصویر فراگیر زمینه‌ساز حکمرانی رسانه‌ای کارآمد، پاسخ‌گویی رسانه‌ها، شفافیت و ایجاد اعتماد عمومی به رسانه‌های صوت و تصویر فراگیر در فضای مجازی می‌گردد. در این گزارش پس از بررسی نقاط قوت و ضعف، طرح پیشنهادی اصلاحی در جهت ارتقای طرح ارائه شده است.

مشخصات گزارش

دوره دوازدهم - سال دوم

شماره ثبت:

۳۴۰

گروه

رسانه، ارتباطات
جمعی و فضای مجازی

مشخصات گزارش

نوع گزارش:

- طرح / لایحه
- راهبردی
- نظارتی
- پیش‌نویس قانونی

شماره مسلسل:

۲۱۳۵۷

تاریخ انتشار:

۱۴۰۴/۱۱/۲۸

۲. بخش اول: بررسی تحلیلی کلیات فصول ششم و هفتم طرح

با توجه به شأن و صلاحیت هیئت‌های مطروحه در طرح به نظر می‌رسد که یک نهاد شبه‌قضایی برای رسیدگی به تخلفات در نظر گرفته شده است. اعمالی که در مراجع شبه‌قضایی صورت می‌گیرد، شبیه عمل قضایی است؛ اما توسط نهادی غیرقضایی انجام می‌شود. یعنی عملی که ماهیتاً قضایی است و آثار قضایی تولید می‌کند با این تفاوت که توسط نهادهای قضایی (عمدتاً اجرایی وابسته به قوه مجریه) صورت می‌گیرد [1]. از ویژگی‌های مراجع شبه‌قضایی می‌توان ایجاد به‌موجب قانون، دارای صلاحیت آیین دادرسی خاص، صلاحیت ترافیعی، استقلال نسبی و وابستگی به اداره، متمایز از سازمان قضایی اشاره کرد. [۲]

برخی از مواهب و مزایای تأسیس مراجع شبه‌قضایی عبارتند از:

۱. توجه به منافع عمومی؛

۲. مقتضیات حرفه‌ای و تخصصی؛

۳. اصل قضازدایی؛

۴. اصل کیفرزدایی؛

۵. کاهش تشریفات؛

۶. تحقق اصل تمرکززدایی؛

۷. افزایش اعتبار دادرسی؛

۸. کاهش آرای نقض شده؛ [۳]

۹. افزایش پاسخ‌گویی و شفافیت نظام رسانه‌ای؛

۱۰. احترام به حقوق کاربران.

شایان ذکر است که نکات راجع به طرح به موارد فوق خلاصه نمی‌شود؛ بلکه مشتمل بر برخی ایرادات و نواقص است که

نیازمند اصلاح و بازنگری است. مهم‌ترین این ایرادات و نواقص عبارتند از:

۱. عدم رعایت اصل تعارض منافع در اعضای پیشنهادی؛

۲. عدم ارائه معیار دقیق برای انتخاب اعضای هیئت‌های تخصصی؛

۳. وحدت سمت دبیری در هیئت‌های رسیدگی‌کننده و تمرکز قدرت اداری در سمت دبیر (دبیر هیئت بدوی، دبیر هیئت عالی

نیز می‌باشد و این تمرکز قدرت اداری در یک نفر منجر به جهت‌دهی به آرای صادره می‌شود؛ ولو اینکه دبیر هیئت بدوی در

هیئت عالی فاقد حق رأی باشد).

۴. خدشه به اصل بی‌طرفی دادرسی؛

۵. بی‌توجهی به اصل استقلال مراجع رسیدگی‌کننده؛

۶. بی‌توجهی به آیین دادرسی در هیئت‌های حل اختلاف.

بخش دوم: بررسی تحلیلی جزئیات فصول ششم و هفتم طرح

در این بخش از گزارش به بررسی تفصیلی و جزئی مواد (۱۲، ۱۳ و ۱۵) طرح پرداخته می‌شود.

ماده (۱۲) - به منظور رسیدگی به تخلفات رسانه‌های موضوع این قانون هیئت‌های رسیدگی بدوی و عالی متشکل از اشخاص آگاه و با سابقه حوزه فرهنگ و رسانه به شرح ذیل تشکیل می‌شود:

«هیئت بدوی» متشکل از ۷ عضو زیر است که با حکم بالاترین مقام سازمان با وزارت حسب مورد منصوب می‌شود.

- یک نفر به عنوان رئیس و یک نفر به عنوان دبیر هیئت؛
- یک نفر به انتخاب مجامع صنفی ذی ربط؛
- یک نفر کارشناس مسائل سیاسی - اجتماعی؛
- یک نفر کارشناس دینی (از روحانیون)؛
- یک نفر کارشناس مسائل حقوقی؛
- یک نفر کارشناس فناوری اطلاعات و فضای مجازی؛

«هیئت عالی» متشکل از ۵ عضو است که توسط دستگاه‌های زیر مشخص می‌شوند.

- یک نفر به انتخاب بالاترین مقام دستگاه موضوع این قانون به عنوان رئیس هیئت؛
- یک نفر با معرفی دبیر شورای عالی فضای مجازی؛
- یک نفر با معرفی دبیر شورای عالی انقلاب فرهنگی؛
- یک نفر با معرفی دادستانی کل کشور؛
- یک نفر با معرفی کمیسیون فرهنگی مجلس شورای اسلامی.

تبصره «۱» - هیئت‌های بدوی و عالی با دعوت دبیر تشکیل و به ترتیب با حضور ۵ و ۳ نفر از اعضا رسمیت دارد. رأی با اکثریت حاضرین معتبر است؛ در صورت تساوی آرا رأی شامل رئیس جلسه صائب است.

تبصره «۲» - هیئت بدوی مکلف است مالک رسانه‌ی دارای مجوز را به منظور ادای توضیحات، حداقل برای یک جلسه رسیدگی دعوت کند؛ عدم حضور مانع رسیدگی نیست.

تبصره «۳» - اعضای کارشناس در هیئت بدوی نباید رابطه استخدامی با تنظیم‌گر مربوط در دوره مأموریت خود داشته باشد.

تبصره «۴» - دبیر هیئت بدوی بدون حق رأی دبیر هیئت عالی نیز می‌باشد.

تبصره «۵» - عضویت هم‌زمان هریک از اعضا در هیئت‌های بدوی و عالی ممنوع است؛

تبصره «۶» - دبیرخانه هیئت رسیدگی به تخلفات حسب مورد در محل تنظیم‌گران بخشی موضوع این قانون مستقر خواهد بود.

تبصره «۷» - آرای قطعی هیئت تخلفات قابل شکایت در دیوان عدالت اداری است؛

تبصره «۸» - هریک از مقامات منصوب‌کننده اعضای هیئت‌های بدوی و عالی در صورت فقدان شرایط صدرالذکر، اختیار تغییر عضو انتصابی خود را دارند؛

تبصره «۹» - هیئت‌های رسیدگی مکلف‌اند تخلفات واجد وصف مجرمانه را برای رسیدگی لازم به مرجع قضایی صالح ارجاع و پیگیری نمایند.

نظر کارشناسی:

۱. یکی از ایرادات وارد به ماده (۱۲) عدم ارائه معیار در مورد اشخاص آگاه و با سابقه حوزه فرهنگ و رسانه است. در این خصوص ابهامات متعددی وجود دارد که زمینه را برای تفاسیر سلیقه‌ای فراهم می‌کند:

الف) منظور از آگاهی چیست؟ داشتن مدرک تحصیلی مرتبط؟ یا صلاحیت علمی و مهارت حرفه‌ای خاصی مدنظر است؟ به همین دلیل در بندهای راجع به اعضا تحصیلات مرتبط هم قید شده است. افزون بر این، اعضای هیئت ماده مذکور باید واجد شرایط وثاقت و امانت داشته باشند. در این ماده اشاره‌ای به این دو شرط نشده است.

متن پیشنهادی: اصلاح قسمت فوق می‌تواند به این صورت باشد: فارغ‌التحصیلان رشته‌های مرتبط با حوزه فرهنگ و رسانه به شرط برخوردار از وثاقت و امانت.

ب) مدت مشخص نشده چند سال است؟ به فرض ممکن است شخصی دارای یک سال سابقه مرتبط باشد، آیا برای احراز شایستگی چنین منصبی چنین سابقه‌ای کفایت می‌کند؟

ج) سطح سابقه چیست؟ سابقه مدیریتی؟ اجرایی؟ علمی؟

متن پیشنهادی: حداقل ۵ سال تجربه مرتبط در پست اجرایی یا مدیریتی.

۲. مدت تصدی اعضای هیئت‌های رسیدگی و قابلیت تمدید یا عدم تمدید مشخص نشده است.

متن پیشنهادی: مدت تصدی اعضای هیئت‌های رسیدگی دو سال است. انتخاب اعضا برای یک دوره مجدد دوساله بلامانع است.

۳. اینکه در متن آمده یک نفر کارشناس دینی (از روحانیون) مشخص نیست که چه سطح حوزوی ملاک است؟ قاعدتاً باید سطح حوزوی و تخصص کارشناس دینی نیز تعیین شود.

متن پیشنهادی: یک نفر کارشناس دینی از طلاب سطح سه آگاه به مسائل فقه رسانه، فقه فضای مجازی.

۴. پیشنهاد می‌شود، کارشناس مسائل حقوقی حاضر در هیئت بدوی از قضات آگاه به مسائل رسانه و فضای مجازی باشد. حضور قاضی در مراجع شبه قضایی بی سابقه نیست. در ترکیب نهادهای شبه قضایی و هیئت‌های رسیدگی به تخلفات مانند هیئت داوری بورس، شورای رقابت و هیئت تجدیدنظر آن، هیئت حل اختلاف مالیاتی موضوع قانون مالیات‌های مستقیم، هیئت نظارت بر مطبوعات موضوع قانون مطبوعات، هیئت حل اختلاف ثبتی موضوع مواد (۱۴۷ و ۱۴۸) قانون ثبت و ... حضور قضات باتجربه الزامی است.

متن پیشنهادی: یک قاضی اعم از شاغل یا بازنشسته مطلع در حوزه فرهنگ و رسانه به انتخاب رئیس قوه قضائیه.

۵. به نظر می‌رسد، در نظر گرفتن ۷ عضو برای هیئت بدوی نسبتاً زیاد باشد؛ چراکه معمولاً امکان دعوت و حضور اعضا نسبتاً دشوار می‌گردد. تجربه مراجع شبه قضایی در ایران نشان می‌دهد که غالباً هیئت‌های بدوی و تجدیدنظر متشکل از ۳ عضو هستند. علاوه بر این، شایسته است که تصمیم‌گیری در خصوص عضو منتخب هر نهاد و سازمان مذکور در ماده به صورت جمعی و نه فردی باشد؛ در این خصوص عضوی که قرار است توسط شورای عالی انقلاب فرهنگی انتخاب شود بهتر است منتخب همه اعضای شورای عالی انقلاب فرهنگی باشد (و نه صرفاً منتخب دبیر شورا)؛ یا نماینده شورای عالی فضای مجازی منتخب افراد صالح برای تعیین عضو مذکور باشند و نه صرفاً دبیر شورا. همچنین در مورد مجلس شورای اسلامی همه اعضا در تعیین این نمایندگان سهام و صاحب رأی باشند (و نه کمیسیون فرهنگی)؛ چراکه انتخاب عضو هیئت عالی در این صورت به صورت جمعی و نه انتخاب یک شخص خاص است و از تفسیر سلیقه‌ای حکم ماده نیز جلوگیری به عمل می‌آید. مشابه این امر در ترکیب شورای عالی اجرای سیاست‌های کلی اصل چهارم و چهارم (۴۴) قانون اساسی (ماده (۴۱) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهارم (۴۴) قانون اساسی) به چشم می‌خورد.

۶. پیشنهاد می‌شود که حضور قاضی شرط تشکیل و رسمیت یافتن جلسه باشد و در صورت تساوی نظری که عضو قاضی با آن موافق است، لازم‌الاتباع باشد.

۷. آیین دادرسی رسیدگی به تخلفات مسکوت است؛ لذا پیشنهاد می‌شود در قالب تدوین یک ماده تبیین شود که در موارد سکوت یا در مواردی که در خصوص رسیدگی در هیئت بدوی و تجدیدنظر شیوه رسیدگی مشخص نشده باشد، مطابق قانون آیین دادرسی مدنی خواهد بود.

متن پیشنهادی: در موارد سکوت یا در مواردی که در خصوص رسیدگی در هیئت بدوی و تجدیدنظر شیوه رسیدگی مشخص نشده باشد؛ به جز مسائل راجع به هزینه دادرسی، مطابق قانون آیین دادرسی مدنی خواهد بود.

۸. با توجه به ظاهر مواد مندرج در طرح به نظر می‌رسد که شأن هیئت عالی، تجدیدنظر از آرای صادره از هیئت بدوی است؛ بدین ترتیب به نظر می‌رسد که اصطلاح «هیئت تجدیدنظر» در مقایسه با هیئت عالی مناسب‌تر به نظر می‌رسد. ناگفته نماند که این کلمه (هیئت

عالی) برگرفته از بند «پ» ماده (۷۵) قانون برنامه هفتم توسعه است. مطابق این ماده: «در راستای اعتلای فرهنگ عمومی در جهت تحکیم سبک زندگی اسلامی- ایرانی، ترویج فرهنگ ایثار و شهادت، عدالت‌طلبی و خدمت‌گزاری، تقویت همبستگی و اعتماد به نفس ملی، ارتقای هویت ملی و روحیه مقاومت، کار و تلاش در جامعه اقدامات زیر انجام می‌شود: «پ» - وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی مکلف است به‌منظور رسیدگی به تخلفات کلیه دارندگان مجوز و یا فعالان موضوع موارد مندرج در ماده (۲) قانون اهداف و وظایف وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی مصوب ۱۳۶۶/۲/۲۳ و سایر قوانین و مقررات حوزه فرهنگ و هنر و ضوابط مربوط مصوب مراجع ذی‌صلاح به‌جز مواردی که قبلاً درخصوص آنها در قوانین یا مصوبات شورای عالی انقلاب فرهنگی تعیین تکلیف شده، از قبیل «قانون مطبوعات»، «ضوابط تأسیس و نظارت بر آموزشگاه‌های آزاد هنری» و «ضوابط و مقررات تأسیس مراکز، مؤسسات، کانون‌ها و انجمن‌های فرهنگی و نظارت بر فعالیت آنها» در قالب هیئت‌های بدوی و عالی رسیدگی به تخلفات و نیز تعیین ترکیب اعضای هیئت‌ها، نحوه رسیدگی به تخلفات و نوع تنبیهات، اقدام قانونی لازم را به‌عمل آورد.

تبصره «۲»- رسیدگی به اعتراضات راجع به آرای قطعی هیئت‌های بدوی و عالی موضوع این بند با رعایت تبصره «۲» ماده (۳) و ماده (۱۰) قانون دیوان عدالت اداری اصلاحی ۱۴۰۱/۰۲/۲۰ در صلاحیت شعب تجدیدنظر دیوان عدالت اداری است.
متن پیشنهادی: هیئت تجدیدنظر جایگزین هیئت عالی شود.

۹. در تبصره «۲» ماده (۱۲) می‌توان گفت که حضور مالک رسانه در جلسه رسیدگی الزامی نیست، اما به‌منظور رعایت اصول دادرسی به‌ویژه اصل تناظر و برخورداری از حق دفاع باید به‌صورت حضوری یا مجازی امکان دفاع برای ایشان داده شود.

متن پیشنهادی: هیئت بدوی مکلف است مالک رسانه‌ی دارای مجوز را به‌منظور ادای توضیحات و دفاع حداقل برای یک جلسه حضوری یا مجازی در بستر برخط دعوت کند. عدم حضور مانع رسیدگی نخواهد بود.

۱۰. در تبصره «۳» ماده فوق آمده است: «اعضای کارشناس در هیئت بدوی، نباید رابطه استخدامی با تنظیم‌گر مربوط در دوره مأموریت خود داشته باشد». این مقرر درخصوص هیئت بدوی است، اما در مورد هیئت عالی و اصل عدم تعارض منافع و نبود رابطه استخدامی با تنظیم‌گر مقررهای پیش‌بینی نشده است. چه‌بسا اهمیت چنین مقررهای درخصوص هیئت عالی نظر به اینکه مرجع بالاتر محسوب می‌شود، ضروری‌تر به‌نظر برسد.

متن پیشنهادی: اعضای کارشناس در هیئت بدوی و تجدیدنظر نباید رابطه استخدامی با تنظیم‌گر مربوط در دوره مأموریت خود داشته باشند.

۱۱. تبصره «۴»- «دبیر هیئت بدوی، بدون حق رأی، دبیر هیئت عالی نیز می‌باشد».

با توجه به حضور دبیر هیئت بدوی در هیئت عالی به‌نظر می‌رسد حتی با وجود عدم حق رأی اصل بی‌طرفی و استقلال مرجع اداری زیر پا گذاشته شده و به علت امکان جهت‌دهی به رأی صادره در فرایند رسیدگی اختلال ایجاد می‌کند. درست است که دبیر در مرجع عالی فاقد حق رأی است، اما باز هم ممکن است به رأی صادره جهت دهد. اینجا باید دید که در نظر گرفتن یک دبیر با دو شأن متفاوت و وحدت مدیریتی چه فلسفه و دلیلی دارد؟

متن پیشنهادی: تبصره «۴» حذف شود.

۱۲. چنانچه نظر به بقای تبصره‌های «۴» و «۵» باشد، این دو تبصره قابل ادغام هستند. عضویت هم‌زمان هریک از اعضا در هیئت‌های بدوی و عالی ممنوع است. عضویت دبیر هیئت بدوی بدون حق رأی به‌عنوان دبیر هیئت عالی بدون اشکال است.

۱۳. اطلاق عبارات به کار رفته در تبصره «۶» در خصوص دبیرخانه دارای بار مالی بوده و می‌تواند واجد ایراد اصل (۷۵) قانون اساسی باشد. لذا برای رفع این ایراد پیشنهاد می‌شود قید زیر به این تبصره افزوده شود: «با استفاده از ساختار و منابع موجود وزارت و سازمان».

متن پیشنهادی برای تبصره «۶»: دبیرخانه هیئت رسیدگی به تخلفات حسب مورد در محل وزارت و سازمان مستقر بوده و با استفاده از ساختار و منابع موجود به ایفای وظایف خود می‌پردازد.

ماده (۱۳):

- تشکیل پرونده و فرایند رسیدگی با شکایت اشخاص حقیقی و حقوقی به دبیرخانه هیئت در تنظیم‌گر مربوطه و یا کشف از سامانه‌ها و اعلام از طریق درگاه‌های برخط تنظیم‌گر مربوطه آغاز می‌شود.

ماده (۱۴):

طرح پیشنهادی فاقد ماده به شماره ۱۴ است و بهتر است در طرح نهایی به لحاظ شکلی اصلاح شود!

ماده (۱۵):

- شیوه اجرای این قانون براساس آیین‌نامه‌ای خواهد بود که ظرف مدت سه ماه پس از لازم‌الاجرا شدن این قانون توسط تنظیم‌گر مربوطه تهیه و ابلاغ می‌گردد.

نظر کارشناسی:

حکم این ماده در تعارض با اصل (۱۳۸) قانون اساسی است، این اصل مقرر می‌دارد: «علاوه بر مواردی که هیئت‌وزیران یا وزیری، مأمور تدوین آیین‌نامه‌های اجرایی قوانین می‌شود، هیئت‌وزیران، حق دارد برای انجام وظایف اداری و تأمین اجرای قوانین و تنظیم سازمان‌های اداری، به وضع تصویب‌نامه و آیین‌نامه پردازد». مطابق اصل فوق، صلاحیت تصویب آیین‌نامه (اعم از آیین‌نامه مستقل و اجرایی) در صلاحیت هیئت‌وزیران است. این درحالی است که ماده فوق با عدول از اصل (۱۳۸) قانون اساسی صلاحیت تدوین و تصویب آیین‌نامه را به مقام تنظیم‌گر تفویض کرده است. از این رو، در راستای اصلاح متن ماده فوق پیشنهاد می‌شود که تهیه آیین‌نامه در بازه زمانی مذکور در ماده فوق با مقام تنظیم‌گر و تصویب آن با هیئت‌وزیران باشد.

متن پیشنهادی: آیین‌نامه اجرایی این قانون ظرف مدت سه ماه پس از لازم‌الاجرا شدن قانون، طبق تقسیم کار شورای عالی انقلاب فرهنگی به تصویب می‌رسد. بهتر است عبارت انتهایی «قانون فوق مشتمل بر پانزده ماده و بیست‌وسه تبصره ...» حذف گردد.

پیشنهادها:

ضمن موافقت با کلیات طرح، موضوع رسیدگی شبه قضایی و عدم مداخله دستگاه قضا به این موضوع متن طرح پیشنهادی به شرح ذیل است.

ماده (۱۲) - به منظور رسیدگی به تخلفات رسانه‌های موضوع این قانون هیئت‌های رسیدگی بدوی و تجدیدنظر متشکل از فارغ‌التحصیلان دانشگاهی در حوزه فرهنگ و رسانه به شرط داشتن حداقل ۵ سال سابقه مرتبط در پست اجرایی یا مدیریتی به شرط برخورداری از وثاقت و امانت به شرح ذیل تشکیل می‌شود:

«هیئت بدوی» متشکل از ۷ عضو زیر است که با حکم بالاترین مقام سازمان یا وزارت حسب مورد منصوب می‌شود.

• یک نفر به‌عنوان رئیس و یک نفر به‌عنوان دبیر هیئت؛

• یک نفر به انتخاب مجامع صنفی ذی‌ربط؛

• یک نفر کارشناس مسائل سیاسی- اجتماعی؛

• یک نفر کارشناس دینی از طلاب سطح سه آگاه به مسائل فقه رسانه، فقه فضای مجازی؛

• یک نفر قاضی اعم از شاغل یا بازنشسته مطلع در حوزه فرهنگ و رسانه به انتخاب رئیس قوه قضائیه؛

• یک نفر کارشناس فناوری اطلاعات و فضای مجازی.

«هیئت تجدیدنظر» متشکل از ۵ عضو است که توسط دستگاه‌های زیر مشخص می‌شوند.

• یک نفر به انتخاب بالاترین مقام دستگاه موضوع این قانون به‌عنوان رئیس هیئت؛

• یک نفر با معرفی شورای عالی فضای مجازی؛

• یک نفر با معرفی شورای عالی انقلاب فرهنگی؛

• یک نفر با معرفی دادستانی کل کشور؛

• یک نماینده به انتخاب مجلس شورای اسلامی.

تبصره «۱»- مدت تصدی اعضای هیئت‌های رسیدگی دو سال است. انتخاب اعضا برای یک دوره مجدد دوساله بلامانع است.

تبصره «۲»- هیئت‌های بدوی و تجدیدنظر با دعوت دبیر تشکیل و به‌ترتیب با حضور ۵ و ۳ نفر از اعضا رسمیت دارد. حضور قاضی

شرط تشکیل و رسمیت یافتن جلسه است و در صورت تساوی نظری که عضو قاضی با آن موافق است، لازم‌الاتباع خواهد بود.

تبصره «۳»- در موارد سکوت یا در مواردی که درخصوص رسیدگی در هیئت بدوی و تجدیدنظر شیوه رسیدگی مشخص نشده

باشد؛ به‌جز مسائل راجع به هزینه دادرسی، مطابق قانون آیین دادرسی مدنی خواهد بود.

تبصره «۴»- هیئت بدوی مکلف است، مالک رسانه‌ی دارای مجوز را به‌منظور ادای توضیحات و دفاع حداقل برای یک جلسه

حضور یا مجازی در بستر برخط دعوت کند. عدم حضور مانع رسیدگی نخواهد بود.

تبصره «۵»- اعضای کارشناس در هیئت بدوی نباید رابطه‌ی استخدامی با تنظیم‌گر مربوط در دوره مأموریت خود داشته باشد.

تبصره «۶»- عضویت هم‌زمان هریک از اعضا در هیئت‌های بدوی و تجدیدنظر ممنوع است.

تبصره «۷»- دبیرخانه هیئت رسیدگی به تخلفات حسب مورد در محل وزارت و سازمان مستقر بوده و با استفاده از ساختار و منابع

موجود به ایفای وظایف خود می‌پردازد.

تبصره «۸»- آرای قطعی هیئت تخلفات قابل شکایت در دیوان عدالت اداری است.

تبصره «۹»- هریک از مقامات منصوب‌کننده اعضای هیئت‌های بدوی و عالی در صورت فقدان شرایط صدرالذکر، اختیار تغییر عضو

انتصابی خود را دارند.

تبصره «۱۰»- هیئت‌های رسیدگی مکلف‌اند تخلفات واجد وصف مجرمانه را برای رسیدگی لازم به مرجع قضایی صالح ارجاع و پیگیری

نمایند.

ماده (۱۳)- تشکیل پرونده و فرایند رسیدگی با شکایت اشخاص حقیقی و حقوقی به دبیرخانه هیئت در تنظیم‌گر مربوطه و یا کشف

از سامانه‌ها و اعلام از طریق درگاه‌های برخط تنظیم‌گر مربوطه آغاز می‌شود.

ماده (۱۴)- متن پیشنهادی: آیین‌نامه اجرایی این قانون ظرف مدت سه ماه پس از لازم‌الاجرا شدن قانون، طبق تقسیم کار شورای

عالی انقلاب فرهنگی به تصویب می‌رسد.

منابع و مأخذ

- [۱] امامی، محمد و استوارسنگری، کوروش. حقوق اداری، ج ۲، چ ۱، تهران: میزان، ۱۳۹۱.
- [۲] شعبانی، یاور. «چیستی مراجع شبه قضایی در آرای هیئت عمومی دیوان عدالت اداری»، فصلنامه جستارهای حقوق عمومی، ش ۳، ۱۳۹۶.
- [۳] صادقی، محمد و غلامی، سمیرا. موقعیت حقوقی اعضای غیرقضایی در مراجع قضاوتی شبه قضایی، فصلنامه حقوق اداری، ش ۳۰، ۱۴۰۱.

گزیده سیاستی:

رسیدگی به تخلفات صوت و تصویر فراگیر در فضای مجازی مستلزم سازوکارهای حرفه‌ای و منصفانه است که تشکیل هیئت‌های تخصصی رسیدگی در قالب هیئت بدوی و تجدید نظر با حضور کارشناسان و دادرسان متخصص و آگاه به این حوزه پاسخی کارآمد به‌شمار می‌رود.